

"ÇOCUKLARDA ÖZGÜVEN VE SORUMLULUK EĞİTİMİ"

Şehit Öğretmen Neşe Alten Anaokulu
Psk Danışman: Ayşe ASLANBAŞ

Sorumluluk Becerisi

Çocuklarımızın kendi ayakları üstünde durabilen, kendine güvenen bir birey olarak yetişmesi hepimiz için önemlidir.

Çocukların kendi davranışlarının sorumluluğunu alması, yeterince büyüdüğünde bir gün içinde kazanabileceği, öğrenebileceği bir beceri değildir.

Sorumluluk bilincinin gelişmesi yaşamın ilk yıllarından itibaren atılan adımlar ile mümkündür.

Bazı çocuklar kişilik özellikleri nedeniyle sorumluluk kazanmaya daha yatkın ya da istekli olabilirler, örneğin anne-baba olarak aynı tutumları sergilerseler de iki kardeş birbirinden tamamen farklı sorumluluk bilinci geliştirebilirler.

Kişisel özellikler belirleyici olsa da genel olarak sorumluluk duygusu öğretilen ve kazandırılan bir beceridir.

Çocuğun hayatındaki her beceriyi öğretene ve geliştirmesine yardım eden anne-baba, sorumluluk duygusunun gelişiminde de başrole sahiptir.

Sorumluluk Bilinci Kazandırırken Nelere Dikkat Etmemiz Gerekmektedir?

Okul öncesi eğitim dönemi çocuklarımıza özgüven ve sorumluluk kazandırmada en kritik dönemdir. Çocuklar 2 yaş itibariyle ayrışma dönemine girerler. Çocuk artık ben diye bir şey olduğunu fark etmeye başlar. Hem duygusal hem de fiziksel olarak güçlenmeye başlar.

Boyundan büyük işler yapmaya çalışır. Çocuklar kendi başına bir şeyleri yapabildiğini fark ettiğinde olumlu benlik algısı oluşturmaya başlar. Bu dönemde çocukların merak ve keşif duygusunu desteklemek de çok kıymetli.

Fakat bazen aşırı koruyucu ya da mükemmeliyetçi tutumla biz çocukların kendi başına yeni durumları deneyimleme fırsatını elinden aldığımızda çocuk demek ki bu işler böyle yürümüyor mesajını alır.

Aşırı Koruyucu Tutum:

Ebeveynler iyi niyetle yaklaştıklarını düşünerek çocukları için her şeyi yapmaları gerektiğine inanırlar ve onların bütün yaptıklarından kendilerini sorumlu hissederler.

Yemek, giyinme, tuvalet, ev ödevleri gibi çocuğun yapması gereken davranışları ebeveynler yaptığında onların öz güvenlerini ve bağımsızlıklarını yok edebilirler.

Bu yaşta çocuğun yeterli olduğunu hissetmesi gerekiyor. Yardım ederken bir yere kadar yapıp gerisini ona bırakın.

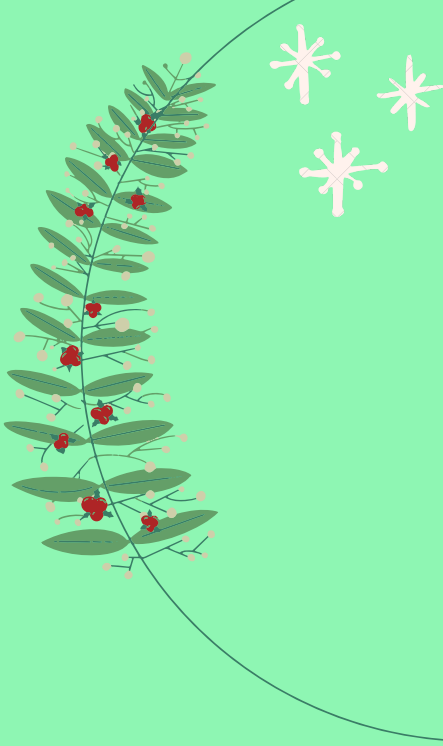
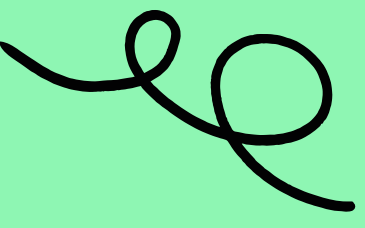
Mükemmeliyetçi Tutum:

Biz çocuklara sen bu işi çok güzel yapıyorsun ya da bu işte iyisin dediğimizde çocuk onaylandığında tekrar o işi yapmaması mümkün değildir.

Çocuğun yaptığı işleri yeterli bulmazsak, arkasından sürekli düzeltirsek (Hımm şurası şöyle olmuş, bitirmişsin ama burası böyle olmuş beden diliniz ses tonunuz) ve çocuğa güvenmezsek çocuklarda acaba ben

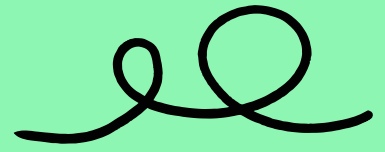

hata mı yapacağım kaygısı oluşmaya başlar.

Çocuk yaptığı işi yeterli bulmaz ve yine kendi başına bir şeyler yapamayacağını düşünür. Suçlu, kaygılı düşük özgüvenli bireyler olur.

Her çocuk sorumluluk almak ister. Bazı ebeveynlik tutumları ve yaşam koşulları bu durumun önüne geçebilir.

Sonuç olarak; çocukların yapması gereken işleri onların yerine yaptığımızda ya da yaptıkları işleri beğenmediğimizde çocuklar sorumluluk almaktan kaçarlar.
Aşırı koruyucu ve mükemmeliyetçi tutumdan uzak durup onlara yapabilecekleri görevler ve sorumlulukları verirsek hem başarı duyguları tatmin olmuş özgüvenli, sağlıklı ve sorumluluk sahibi nesiller yetiştirebiliriz.

Sorumluluk ve Özgüven İlişkisi

Kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılama becerisini kazanan çocuğun anne-babaya veya diğer yetişkinlere duyduğu bağımlılık giderek azalır.

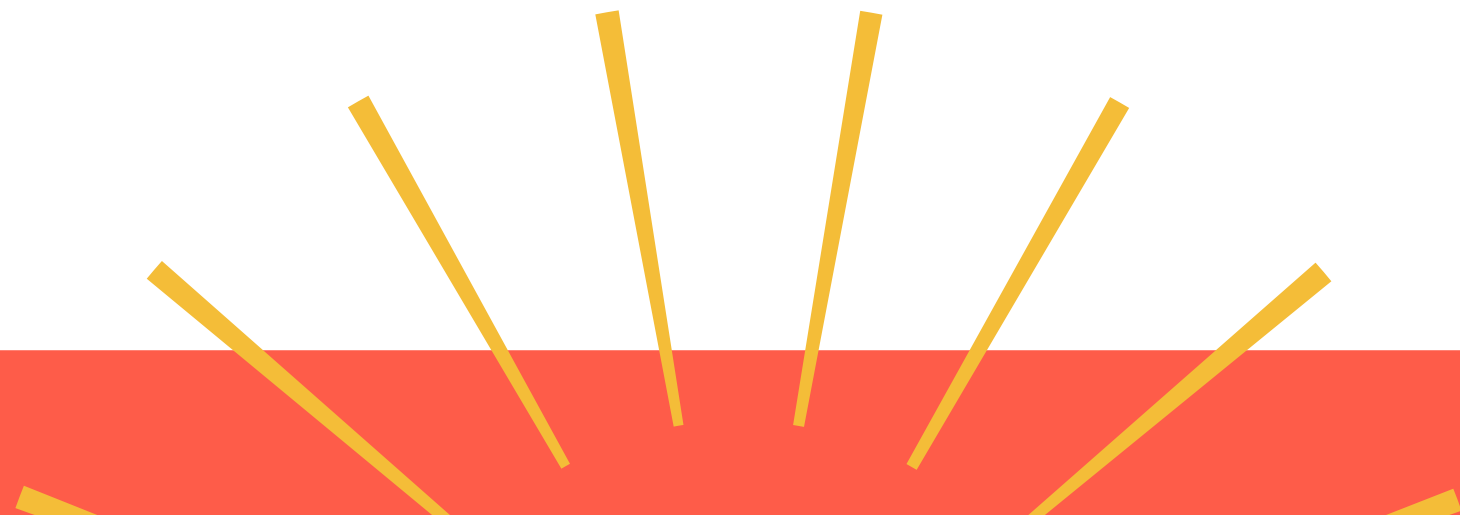
Gelişen becerilerini kullandıkça çocuğun kendine olan güveni artar. Becerilerini kullanması ve geliştirmesi için fırsat verilmeyen çocukların yeterlilik duygusu ve özgüven gelişimleri de sınırlanır.

Bir çocuk kaşığı kendi tutabildiği andan itibaren kendi başına yemek yeme sorumluluğunu almazsa ilerleyen yıllarda kendi ayakları üzerinde duran bir birey olma yoluna dezavantajlı olarak başlamış demektir.

Sorumluluk ve Özgüven İlişkisi

Ev ortamında sorumluluk alma becerilerini geliştirme fırsatı bulamayan çocuklar okul yıllarında ödevlerini ve eşyalarını sıklıkla unutan, çanta ve masalarını düzenlemekte zorlanan daha da önemlisi karşılaştıkları olaylar karşısında her zaman başkalarından yardım alma ihtiyacı duyan ve bu nedenle kendilerine olan güvenleri tam olarak gelişmeyen bireyler haline gelebilirler.

Sorumluluk Bilinci Kazandırmada Ebeveynin Rolü

1-Çocuklardan beklediğimiz görev ve sorumluluklar konusunda çocuğu bilgilendiriniz. Çocuk neyi neden yapacağını biliyor olması gerek.

2- Anne-babanın çocuklarına öğretmek istedikleri davranışlar için model oluşturması etkili bir yöntemdir.

3- Çocuğunuzun yapabileceği her şeyi kendi başına başarması için ona fırsat verin. Beceriler kullandıkça gelişirler. İlk adımlar zordur ama ne kadar heyecan verici olduğunu da unutmamak lazım. Çocuklar kendi başlarına ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini fark ettikçe kendilerine olan güvenleri artacaktır. Yemek yiyebilen bir çocuğa yemek yedirmeye devam etmek hem onun becerisinin gelişmesine hem de yeterlilik duygusuna zarar verebilir.

Sorumluluk Bilinci Kazandırmada Ebeveynin Rolü

4-Küçük Adımlar:

Bak oyuncakları toplamak için kolay bir yöntem göstereyim. Bir tane sen koy bir tane ben. Yapmakta zorlanıyorsan biz bir aileyiz ve sorumlulukları paylaşıyoruz. İstersen bunu beraber yapabiliriz. Sen bunu yaparken sanırım zorlandın diyerek anlayışlı bir tutum sergilemek önemlidir. Bir hafta boyunca kızmadan, eleştirmeden beraber oyuncaklarını toplayabilirsiniz. Bir hafta boyunca çocuktan tam ne istediğimizi göstereceğiz.

Sorumluluk Bilinci Kazandırmada Ebeveynin Rolü

- 5- Olumlu geri bildirim: Her yeni davranışın öğrenilmesi ve tekrar edilmesi (böylece de pekişip alışkanlık haline gelmesi) için olumlu geri bildirim ihtiyacı vardır. Çocuklar her zaman olumlu ilgiden destek almazlar bazen anne-babanın kızdığı onaylamadığı bir davranışı yaparak, olumsuz ilgi alarak istemeyen bir davranışı sergilerler.
Gelişmesini istediğimiz davranışı desteklemeniz, pekiştirmeniz gereklidir.
- 6- Sorumluluğunu bildiği halde yapmazsa neden bunu yapmak istemediğini, nerelerde zorlandığını anlamaya çalışın. Davranışlarının sonucunu almayı öğrenmeli.
- 7- Hatasını telafi etmesine yardımcı olmak önemlidir. İşler yolunda gitmediğinde sorumluluk alacağını göstermek.

Sorumluluk Bilinci Kazandırmada Ebeveynin Rolü

8–Ev İçi İşlerinize Yardım Etmesine İzin Verin:

9– Evdeki her eşyanın belli bir yeri olduğunu bilmek çocukların etrafı düzenli tutmasına yardımcı olabilir. Neyin nerde olduğunu bilmek çocuğa güç verir.

10– Zevkli sorumluluk vermek, karşı komşuya tabakla yollamak, sofraya tabak getirmek, rutinler oluşturmak bu evde tabakları hep Ayşe getirir. Çatalları kimse koymasın o koysun önemseyip söylediğinizde o göreve yapışırlar.

Yaşa Uygun Sorumluluklar Nelerdir?

3 - 4 Yaş:

Bu yaşlarda çocuklar oldukça enerji dolu ve hareketlidirler. Anne-baba olarak hem çocuğun enerji ve hareket ihtiyacını anlamak, hem belli sınırlar çizmek hem de kuralları test etme karşısında esneklik ve yaratıcılığı koruyabilmek önemlidir.

- Oyuncaklarını toplamak
- Kirli çamaşırlarını sepete atmak
- Tabakını kaldırmak veya sofraya koymak
- Yere döktüklerini havluyla silmek
- Evcil hayvan bakımına destek olmak
- Toz almaya yardımcı olmak

Yaşa Uygun Sorumluluklar Nelerdir?

4 - 5 Yaş:

Hem bilişsel hem fiziksel hem de sosyal becerilerin daha da gelişmesi ile sorumluluk kavramı bu yaş döneminden itibaren daha da önem kazanmaya başlar. Çocuklar "iş yapmaktan" ve bunu göstermekten büyük bir keyif alırlar.

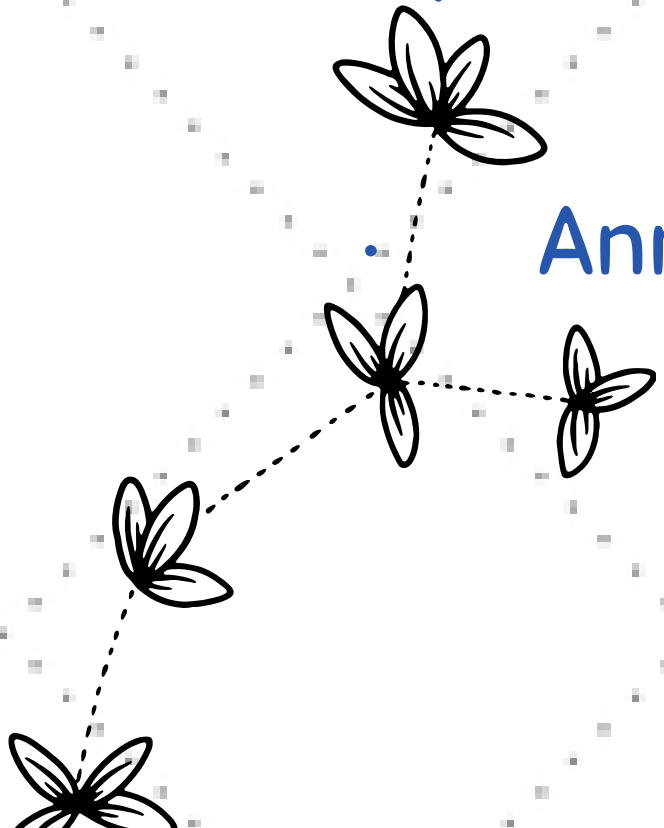
- Ev işlerine yardım etmek/babaya çıraklık yapmak
- Yatağını toplamak
- Çiçekleri sulamak
- Havluları katlamaya yardımcı olmak
- Alınan yiyecekleri buzdolabına yerleştirmek

EBEVEYN SORUMLULUĐU?

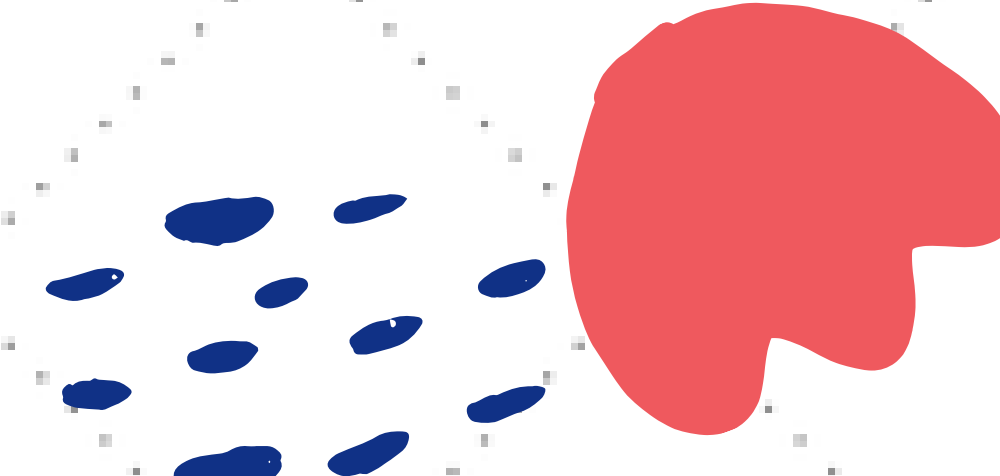
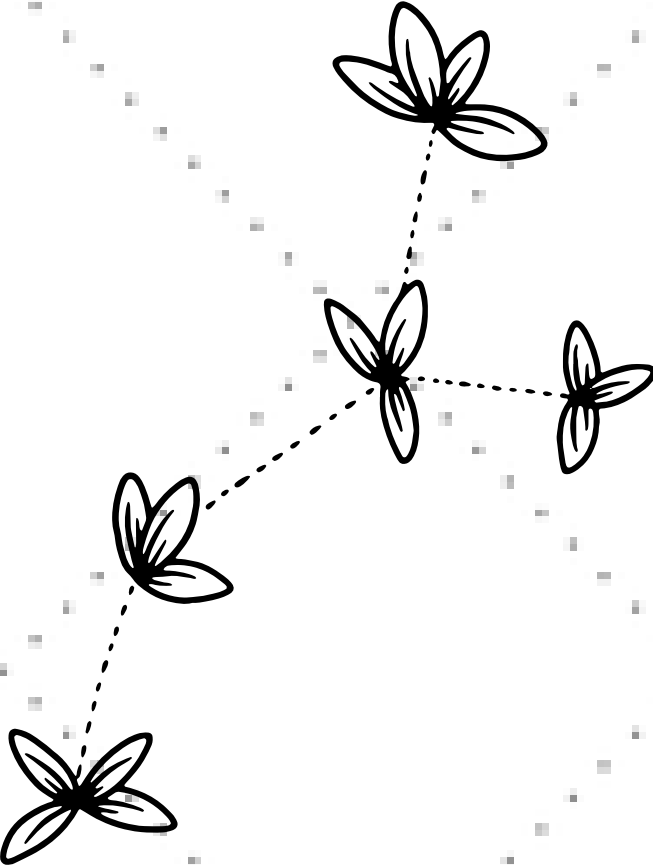
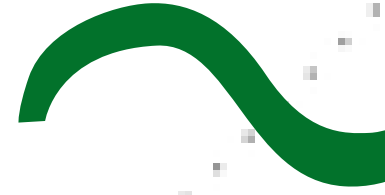
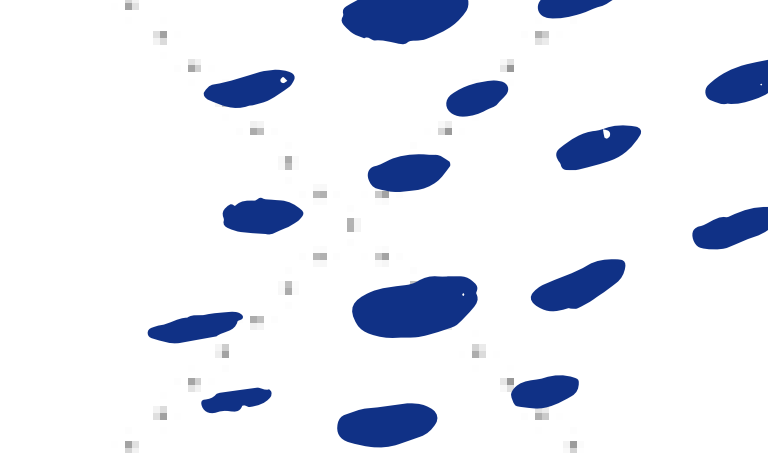
- Acaba ben sorumluluđu öğretmek konusunda sorumluluđumu yerine getirdim mi?
- Diřlerini fırçalamak: Diř fırçalama davranışını çocuğunuzdan beklediğinizi açıkça dile getirdiniz mi?
- Diřlerini fırçalamanın neden önemli olduğunu çocuklarla paylaştınız mı?
- Diřlerini fırçalaması için ona model oldunuz mu?
- Diřlerini nasıl fırçalayacağı konusunda model oldunuz mu?
- Diřlerini doğru bir şekilde fırçalaması için ona pratik yapma fırsatı tanıdınız mı?
- Diřlerini fırçalamakta zorlandığında yeteri kadar destek oldunuz mu?
- Diřlerini fırçaladıktan sonra pozitif geri bildirim verdiniz mi?

Anne-baba olarak küçük yaştan itibaren ilk önce çocuğun kendi ile ilgili sorumlulukları (üstünü giyinmek, oyuncaklarını toplamak vb) öğrenmesini desteklemek sonra ev ile ilgili sorumlulukların (Pazar sabah kahvaltısına yardım etmek, masayı kurmak vb) ve sosyal sorumluluklar konusunda model olmak (ağaç dikmek, ihtiyacı olanlara yardım etmek, çöpleri yere atmamak vb) sorumluluk bilinci kazandırmak için atılacak önemli adımlardır.

Anne-baba olarak çocuğa sorumluluk bilinci aşılarken aslında onu toplumsal hayata hazırlarız.

Sorumluluk bilinci gelişmiş çocuklar ilerleyen yaşlarda kendine güvenen, zor olan işlerin altından kalkabileceğine inanan, karar alma, sorunlarla baş edebilme, hatasını telafi edebilme ve yeterlilik duygusu gelişmiş bireyler olarak karşımıza çıkar.

Dinlediğiniz İçin Teşekkür Ederim.

Psikolojik Danışman: Ayşe ASLANBAŞ

